

Habseligkeiten on tärkeä sana, tunnethan sen? Se tarkoittaa esimerkiksi sitä aarteiden kokoelmaa, jonka pikkupoika kaivaa nähtäväksi taskunsa pohjalta. Kimssuja ja kamssuja, herttaista pikkuomaisuutta.

Tärkeä se on siksi, että Saksan kielen neuvoston raati valitsi sen toissa vuonna 23 000:n ehdotuksen joukosta saksan kauneimmaksi sanaksi.

Ruotsissa taas on viime vuosina kruunattu sanat *hamna*, päätyä, ja *sommarvind*, kesätuuli. Rakkaus on voittanut Ranskassa (*amour*) ja Espanjassa (*amor*). Englannin kielen opiskelijat ympäri maailmaa äänestivät viime vuonna eniten äitiä (*mother*).

Nyt korvat lapioiksi, on aika kaivaa esiin suomen jalokivet. Mutta se ei ole helppoa.

Suomi oli kieli, josta kirjailija, kielitieteilijä J. R. R. Tolkien omien sanojensa mukaan juopui kuin harvinaislaatuista viinistä. Hän ahmi Kalevalaa alkukielellä ja kehitti saagojensa suurhaltiakielen juuri suomen pohjalta.

Kuunnelkaapa vaikkapa sanaa *silava*. Keskellä sointuva l ja vokaaleissa a ja i kontrastia, joka tuo pirteyttä. Sanana samantapainen kuin sulava ja sileä. Voisi sanoa kauniiksi. Mutta oi voi sen sisältöä – ainakin useimmille se edustaa nykyään inhottavaa, lihottavaa, rasvaista läskiä. On vaikea suhtautua sanoihin vain sillä Tolkienin hellimällä periaatteella, että tietyt äänneyhdistelmät tuottavat esteettistä mielihyvää.

Suomen kielen kuvaavuutta voi silti puolustaa: ennen silava on näyttänyt juuri niin kauniilta kuin miltä se kuulostaakin. Puhutaan valkoista, pehmeää ja energiapitoista. Kaikkein halutuinta ravintoa.

■ **Missikisoissa menestyneitä. Ranskan, espanjan, ruotsin, englannin ja saksan kauneimpia sanoja yhdistää ainakin yksi asia: alun a-äänne.**

Rakkaus taas on ollut **Ismo Alangon** riimittelystä lähtien suomen virallinen ruma sana ja räikeästi ristiriidassa sisältönsä kanssa. Kuinka onkin niin onomatopoeettiselta kieleltämme lipsahtanut? Kieleltä, jossa on tallella runsaasti luonnonilmiöiden olemusta jäljitteleviä sanoja. Suomalaisesta sumu kuulostaa sumulta, räjähdys räjähdykseltä, mutta rakkaus...

Ehkä kansallisromantikkoja lohduttaa, että rakkaus onkin todennäköisesti lainaa vähintään 1 500 vuoden takaa – kantagermaanista, jossa *frakaz* on tarkoittanut ahnetta tai himokasta. *Lempi* lienee alkupe räisempi sana. Germaanilainaa on *äitikin*, muinoin on puhuttu pehmeämmin *emästä* tai *emosta*.

Suomalaisesta sumu kuulostaa sumulta, räjähdys räjähdykseltä, mutta rakkaus...

Suomen kauneutta ulkomaalaisten korvissa selitetään usein sen vokaalivaltaisuudella – niitä on enemmän kuin konsonantteja, ja vielä enemmän kuin usein kauniiksi mainitussa italian kielessä. Ja vokaaleilla voi maalata: suun takaosassa ääntyvät a ja u ovat melankolisen tummia verrattuna häikäisevään i:hin. Jos i on valkoista, onko ö mustaa? Onko e sinistä vai vihreää?

Monikin tavallinen kielenkäyttäjä on joskus päivitelty esimerkiksi kännykkä-uudissan kökköyttä tai puolustanut sen kuvaavuutta, mutta kielentutkijat eivät nykyään juuri ota kantaa epätieteellisiin kauneus-

Ehdota kauneinta!

Juhlavuotensa kunniaksi Suomen Kuvalehti julistaa hakuun suomen kielen kauneimman sanan. Mitä tahansa sanaa voi ehdottaa. Lähetä oma ehdotuksesi ja sen perustelut 3.11. mennessä sähköpostiosoitteeseen sk.sana@kuvalehdet.fi tai kortilla/kirjeellä osoitteeseen Suomen Kuvalehti, Kaunein sana, Maistraatinportti 1, 00015 Kuvalehdet. Ehdotuksia voi lähettää myös internetin kautta osoitteessa www.suomenkuvalehti.fi. Voittajasanana valitsee ehdotusten joukosta SK:n kokoama raati. ■

arvoihin. Kielenhuoltajille ymmärrettävyys on kaunista.

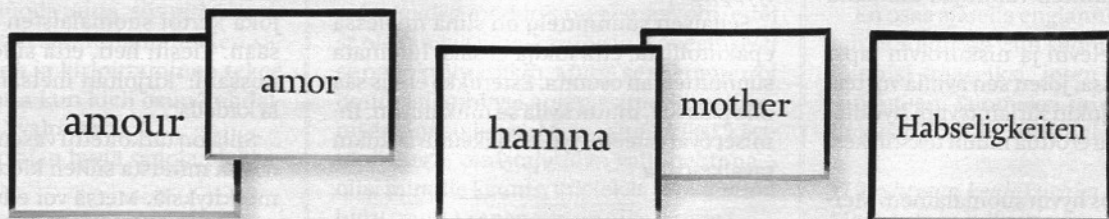
Sen sijaan kansallisessa aamunkoitossa 1800-luvulla estetiikka puhutti kielimiehiä ja yliopistopiirejä. Ajateltiin, että jokin puhdas, alkuperäinen suomi oli kaunista ja kaupunkien lainasanoja vilisevä kieli ruma. Kalevalainen innostus merkitsi, että Uudenmaan murteita pidettiin huonoina ja savolaismurteita kauniina.

Turkulaisten naisten puhekieli oli poikkeuksellisen kammottavaa, ja Suomen kieliohjeensa (1840) esipuheessa **Kustaa Renvall** antoi esimerkkien puhua puolestaan: "Onk syster ollu visitin pääl? Tul helsaman minun päällen. Se on farlit seilata tormiss yli haavin."

Olennaisen taisi kuitenkin sanoa Renvallin aikalainen **J. V. Snellman**: "Ihminen ei ilmaise sanoissaan vain ajatuksiansa, hän uskoo ja tuntee, tietää ja tahtoo sanoissaan, hänen ajatuksensa, hänen koko järjellinen olemuksensa liikkuu ja elää kielessä."

Olemus liikkeelle! Seuraavilla sivuilla viisi suomalaista tarjoaa näkökulmia sanojen kauneuteen ja esittelee omat ehdokkaansa kauneimmaksi sanaksi. **SK**

Artikkelia varten on haastateltu professoreita Kaisa Häkkistä ja Pirkko Nuolijärveä. ▶

Lisää eri kielten kauneimmista sanoista www.suomenkuvalehti.fi